

HOE TALRIJK ZIJN UW WERKEN, HEER

Een preek over Psalm 104:24

JEROEN SYTSMA, april 2011

Als we met vakantie in het buitenland zijn,
of in Nederland ergens wandelen waar het heel mooi is,
kunnen we aan deze tekst denken:

Hoe talrijk zijn uw werken Heer!

Misschien had de dichter van psalm 104 ook zo'n gevoel, toen hij deze psalm maakte.
Trots op God, of liefde voor de schepping.

Hij dichtte in ieder geval een prachtig mooie psalm.

Iemand schreef: deze psalm hoort door inhoud en dichtkunst 'among the giants',
het is een van de reuzen onder de psalmen.

En in die psalm is vers 24 een soort uitkijktoren van waaruit de hele psalm te overzien is.

Eerst ga ik in de preek de drie zinnen van dit vers langs:

1. *Hoe talrijk zijn uw werken Heer!*
2. *Alles hebt u met wijsheid gemaakt.*
3. *Vol van uw schepselen is de aarde.*

En tot slot sta ik stil bij de conclusie van de psalm:

4. *dus zullen zondaars verdwijnen uit de schepping.*

1. Hoe talrijk zijn uw werken Heer!

God heeft zo ongelooflijk veel verschillende dingen gemaakt!

En van wat Hij maakte, zijn er vaak zo enorm veel!

In de psalm worden al heel wat van die talrijke werken genoemd:

Ik noem ze allemaal, als een loflied voor de Schepper:

licht	bergen	vee	zon
hemel	dalen	gewassen	de nacht
wateren	bronnen	mens	leeuw
wolken	beken	bomen	zee
wind	wilde ezels	ooievaar	leviatan
vuur	vogels	steenbok	aardbeving
bliksem	groen	klipdassen	vulkaan
aarde	gras	maan	

Hoe talrijk zijn uw werken Heer!

God maakte heel veel verschillende natuur:

hoge bergpieken, diepe zeeën, hete woestijnen, ijskoude poolvlaktes, moeras, strand, bos, heide, prairie, en ga zo maar door.

God maakte ook onwaarschijnlijk veel verschillende soorten.

De psalm vat het tot twee keer toe samen met 'alles wat leeft'.

Miljoenen verschillende planten en dieren zijn er.

Een groot deel ervan is nog steeds niet ontdekt.

Voor al die diepzee is nog bijna helemaal onbekend voor mensen.

En al die verschillende soorten verschillen ook nog eens enorm.

Van dwerggras tot reuzenseqoia, van kolibrie tot condor, van muis tot olifant.

En in al die verschillende natuur, met al die verschillende soorten,

is God ook nog eens de God van de grote getallen.

Hoe talrijk zijn uw werken Heer!

Miljarden keer miljarden sterren.

Miljarden monarchvlinders overwinteren in de bossen van Mexico.

Miljarden bacteriën in een stel gezonde darmen.

In 1 waterdruppel zitten 20000000000000000000 watermoleculen (21 nullen) ... !

En ga zo maar door!

Onder die talrijke werken van God staan er vier die niet alleen door God geschapen zijn: brood, wijn, olie en schepen.

Voor alle vier is nog iets anders nodig: de intelligentie van de mens.

Toch krijgt in psalm 104 God alle eer voor deze zaken.

En terecht. Want Hij schiep ook die intelligentie. Je verstand.

Ik denk zelfs dat dat het allerknapste is wat God gemaakt heeft.

God kon iets maken, wat ook zelf weer dingen kon maken.

God kon iets bedenken, wat ook zelf weer dingen kon bedenken.

De hersens van een uitvinder zijn Gods grootste uitvinding.

Er is nog iets opvallends in deze psalm.

Maar voor het je opvalt moet je even bedenken in welke tijd deze psalm geschreven is: 3000 jaar geleden.

In een tijd waarin de natuur voor een groot deel bedreigend en onbekend was.

Een tijd waarin je je leven constant moest bevechten op gevaarlijke dieren,

en op schimmels en insecten die je oogst vernietigden.

In zo'n landbouwsamenleving geldt:

een mooi landschap is een nuttig landschap, mooie dieren zijn nuttige dieren.

Naar vogels keek je niet door een verrekijker, maar langs je pijl en boog.

Maar dan psalm 104: Heer mijn God, hoe groot bent u!

En die grootheid wordt bezongen met heel wat dieren waar geen mens wat aan had, of die zelfs gevaarlijk waren:

wilde ezels, ooievaars, klipdassen, steenbokken, leeuwen en de Leviatan, symbool voor de monsterachtig grote dieren die in de zee leven.

Deze schepping is niet mooi omdat wij er wat aan hebben,

zelfs niet omdat wij iets mooi zijn gaan vinden.

Deze schepping is prachtig omdat het Gods schepping is.
Hoe talrijk zijn uw werken Heer!

2. Alles hebt u met wijsheid gemaakt

Deze preek heb ik uitgeprint met mijn printer,
een tamelijk simpel gevalletje dat nog geen 50 euro kostte.
In die printer zit een cartridge, een zwart doosje, erg ingewikkeld ziet het er niet uit ...
Weet je hoeveel verschillende uitvindingen,
hoeveel *patenten* er zijn vastgelegd voor één zo'n cartridge? 25000!

Van een cartridge kun je met recht zeggen dat die met wijsheid is gemaakt.
En ook de dichter van psalm 104 heeft dat al geweten:
zonder wijsheid komt niets van goede kwaliteit tot stand.
Wijsheid, dat is ook kundigheid, vaardigheid, inzicht.
Als je voor zo'n zwart doosje al zoveel wijsheid nodig hebt,
hoeveel heeft God dan wel niet nodig gehad voor heel zijn schepping?
Daar kun je je als mens geen voorstelling van maken.

God is zoveel groter en wijzer dan wij beseffen!
Alles hebt u met wijsheid gemaakt.
In de psalm wordt die wijsheid vooral bezongen in de samenhang van de schepping:
Het regent op de bergen, de beekjes brengen het water naar het dal,
en daar kunnen mensen graan verbouwen op vruchtbare grond.
God maakte dag en nacht, de dag voor de mensen om te werken,
de nacht voor de roofdieren om op jacht te gaan.
God maakte de enorme bomen van de Libanon,
en dat is dan weer de ideale plek voor de ooievaar om een nest te bouwen.

Alles heeft God met wijsheid gemaakt.
Alle dieren en planten apart,
maar ook de onderlinge afhankelijkheid van al die dieren en planten,
en het feit dat de schepping een groot geheel is.
Het is een uitdaging voor de mens om de schepping te onderzoeken en te gebruiken.
Tegelijk is het een waarschuwing:
Het gaat fout als wij wijzer dan God proberen te zijn,
en als we de samenhang uit het oog verliezen.
Ik moest steeds aan deze psalm denken bij de beelden van de kerncentrale in Japan.
God maakte de verschillende atomen met wijsheid.
Het is ongelooflijk hoeveel krachten er spelen in zoiets kleins.
Maar is het wijsheid kernenergie te maken als die zulke grote risico's met zich meebrengt?

Alles heeft God met wijsheid gemaakt.
Het is dus een uitdaging aan de mens om de schepping te onderzoeken en te gebruiken,
maar ook een aansporing om de eenheid van de schepping te bewaken en intact te laten.

3. Vol van uw schepselen is de aarde

Wanneer heeft God de wereld geschapen?
6000 jaar geleden? 10 miljard jaar geleden?

Nee: afgelopen week!

Want toen gingen de bloesembomen en de Pinksterbloemen weer bloeien.

En de tjiftjaf zingt weer, net terug uit Afrika.

God schept steeds weer opnieuw.

Zo zingt psalm 104 er over:

U spant de hemel uit als een tentdoek. Tegenwoordige tijd!

U leidt het water van de bronnen naar de beken. Tegenwoordige tijd!

Zend uw adem en zij *worden* geschapen,

zo geeft u de aarde een nieuw gelaat.

Een nieuw gelaat. Dat is de lente, als alles weer tot leven komt.

Als alles er weer zo heel anders uit gaat zien.

Psalm 104 houdt schepping en Schepper heel dicht bij elkaar.

Het licht is zijn mantel, de wolken zijn wagen.

De lente een nieuwe scheppingsdaad.

En dan dat prachtige vers 16:

De bomen van de Heer zuigen zich vol, de ceders van de Libanon, door hemzelf geplant.

De bomen van de Heer, wat een mooie uitdrukking.

Bomen die zo groot zijn, en groeien op plaatsen waar geen mens kan komen,
dat zijn bomen die van God zelf zijn.

Vol van uw schepselen is de aarde!

Mensen vandaag kunnen dit mooie poëzie vinden,
maar verder grote onzin.

De natuur regelt toch alles zelf?

Die boom zit zo in elkaar dat hij weet wat de goede tijd is om te bloeien.

En de zwaluw krijgt echt geen boodschap van God dat het tijd is om terug te vliegen,
dat voelt hij aan de temperatuur en ziet hij aan de stand van de zon en de sterren.

De natuur regelt alles zelf. Dat klopt.

Maar tegelijk moet je blijven vragen: En wie regelt de natuur dan?

Psalm 104 houdt schepping en Schepper heel dicht bij elkaar:

God is niet op een speciale plek in deze wereld, tegelijk is hij overal.

God zorgt voor deze wereld en tegelijk zorgt de wereld voor zichzelf.

Vol van uw schepselen is de aarde!

En met die aarde en met veel van die schepselen gaat het helemaal niet goed.

Veel natuurgebieden verdwijnen, duizenden soorten planten en dieren sterven uit.

Wat kunnen we doen?

Wat is onze roeping als kinderen van de Schepper?

Vanmorgen zeg ik er iets over met behulp van de woorden meer, minder, anders.

We moeten *meer* doen:

Meer van God houden. God meer liefhebben,
en dus meer gaan houden van de dingen waar hij van houdt.

Van zijn schepping bijvoorbeeld.

We moeten meer gaan kijken, want liefde begint met goed kijken.

We moeten meer willen weten,

want die karbonade bijvoorbeeld smaakt echt niet meer, als je weet hoe dat varken geleeft heeft en wat het mestoverschot met de natuur doet.

We moeten meer gaan zingen:

Voor de Heer wil ik zingen, zolang ik leef (vers 33).

God eren door de schepping te bezingen,

dat geeft de liefde en de zorg die nodig is om de schepping te behouden.

We moeten ook *minder* doen, want wij leven op veel te grote voet,
zoveel als wij stoken, eten, kopen en rijden, dat kan de schepping niet aan,
dat verbreekt de samenhang.

We moeten minder doen:

Minder eten, minder kopen, minder douchen, minder reizen, minder weggooiën.

Maar vergeet niet daar dan meer van te genieten!

En we kunnen veel dingen *anders* doen.

Wel kopen, maar anders, duurzaam kopen.

Of neem je geld.

Veel mensen geven per jaar een klein bedrag aan bijvoorbeeld het Wereld Natuur Fonds,
en tegelijk een heel groot bedrag aan hun bank om te sparen.

En jouw bank belegt dat geld, zodat jij rente kunt vangen.

Maar weet je ook waar je bank in belegt?

Is het een duurzame bank?

Er zijn ontzettend veel beleggingen die een ramp zijn voor de schepping.

Meer, minder, anders, want de wereld is vol van *Gods* schepselen!

4. .... dus zullen zondaars verdwijnen

In deze prachtige psalm over de schepping zit ook iets waar je van kunt schrikken.

De schepping is mooi en uitbundig, maar ook gevaarlijk.

Er lopen leeuwen rond op zoek naar prooi.

Er kan hongersnood zijn, als God zijn hand niet opent (28).

De dood heerst, en alles wat leeft, keert eens terug tot het stof dat zij waren (29).

Deze wereld kent aardbevingen en vulkaanuitbarstingen:

God richt zijn oog op de aarde en zij beeft, hij raakt de bergen aan en zij stoten rook uit (32).

Het water moest vluchten voor God (7),

maar nu staan de kranten nog elke dag vol van een tsunami
waar duizenden mensen niet meer voor konden vluchten.

In Opwekkingslied 695 staat:

als de oceaan haar krachten toont
zweef ik met U hoog boven de storm
Vader U bent sterker dan de vloed
dan word ik stil: U bent mijn God!

Vader, U bent sterker dan de vloed. Dat is waar!
God is een beschermer,
Hij heeft al veel mensen beschermd tegen de gevaren van deze wereld.
En tegelijk weten we allemaal van watersnoodrampen waarbij veel mensen omkwamen.
Die mensen tilde God niet boven storm of tsunami uit.
Het mooie van psalm 104 is dat de schepping zoals die nu is, niet geïdealiseerd wordt,
de natuur wordt niet liefelijker gemaakt dan die is.
Deze schepping biedt ons brood en wijn om van te genieten,
maar ook leeuwen en aardbevingen om bang voor te zijn.
En toch kunnen we blijven zingen,
want we mogen de God kennen die machtiger is dan welke natuurkracht ook.
En we mogen weten dat onze grootste vreugde niet brood en wijn en lang leven is,
maar, zoals vers 34 het zegt: Ik vind mijn vreugde in God.

De grootste schok van deze psalm zit in het laatste vers:
zondaars zullen van de aardbodem verdwijnen.
Zondaars, hoezo zondaars?
In de psalm tot dan toe is er geen sprake van iets wat niet klopt,
van schepselen die zich niet gedragen zoals God het bedoeld had.
De eerste schok is dat er zondaars in Gods prachtige wereld rondlopen.
Dat moet wel fout gaan!
Maar de tweede en grootste schok is dat ze zullen verdwijnen.
Zullen ... *dus pas ergens in de toekomst!*
Voorlopig zit de schepping er nog mee opgescheept!
Wat bezielt God?
Hoe kan hij zondaars in zijn wereld laten blijven?
Waarom maakt Hij er niet meteen een eind aan?
Ziet hij dan niet hoe zijn schepping door die zondaars kapot gemaakt wordt?

Ja, dat ziet God heel goed. Beter dan wie ook.
En toch maakt hij er nog geen eind aan.
Want hij wil zo graag dat die zondaars tot inkeer komen.
Daarvoor gunt hij ze de tijd.
En daarvoor is hij bereid te lijden.
Te lijden om zijn schepping.
En te lijden in zijn schepping.
Door de zoon van God, die mens werd op deze aarde, deze lijdende schepping.
Door Jezus Christus, die voor ons stierf.
Makkelijke prooi voor zondaren en onrechtvaardigen,
die van een boom van de Heer een kruis voor de Heer maakten.

Wat is trouwens eigenlijk een zondaar?

Nou, nog een keer schrikken dan:

in deze psalm is een zondaar iemand die geen respect heeft voor de schepping!

Iemand die God niet dankt voor wat hij uit Gods hand ontvangt.

Iemand die niet leeft vanuit het geloof dat deze schepping van God is.

Wat nou 'bomen van de Heer',

ik wil goedkope hardhouten tuinmeubels, dus haal neer die woudreus.

Wat nou 'de hoge bergen zijn voor de steenbokken',

ik wil op wintersport en de schade aan de natuur die daardoor ontstaat,

zal mij een zorg zijn.

Wat nou 'de zee, daar wemelt het zonder tal',

ik wil goedkoop vis eten, maakt het mij wat uit dat de zeeën steeds leger worden.

Ik hoop dat je juist als christen door psalm 104 aangesproken wordt,

dat je er enthousiast van wordt, *en* ervan schrikt.

Wij christenen hebben veel te vaak gedacht:

Als ik maar in de Here Jezus geloof, dan komt het wel goed met mij,

al dat gedoe rond de natuur, dat is iets voor ongelovigen,

en helpen doet het toch niet.

Maar die gedachte is een grote belediging en miskennis van de drie-enige God.

Van God de Schepper en Vader van alle dingen, die alles met wijsheid heeft gemaakt.

Van God de zoon, die jou bepaalt bij je zondige egoïstische hart,

en voor die zonden heeft willen sterven.

Van God de heilige Geest die je hart wil vernieuwen, en je wil helpen beter te leven,

met meer liefde, meer aanbidding, meer zorg, meer erkenning voor wat van God is.

Vers 33: Voor de Heer wil ik zingen zolang ik leef. Een prachtige geloofsbelijdenis.

Maar dat zingen is alleen oprecht als je zo leeft

dat die vogels uit vers 12 hun lied voor de Schepper ook kunnen blijven zingen.

Amen